

P. Ruitinga (1867-1949)

Met het portret van de internist Pieter Ruitinga begint, na Snapper, Groen en Borst, de galerij van Amsterdamse prominenten uit de inwendige kliniek aardig gevuld te raken. In zo'n situatie valt het comparatieve element in de biografische beschouwing steeds moeilijker te onderdrukken. Hoe hebben tijdgenoten, die een levende herinnering hebben aan dit viertal, de verschillende kwaliteiten van deze heren gepercipieerd en gewaardeerd, en valt er achteraf over hun didactische, klinische en medisch-wetenschappelijke activiteiten een oordeel te vellen waarin de biografische en ergografische feiten in harmonie met de historische context zijn gebracht? En hoe stond het, buiten de lokaal-historische continuïteit, met het landelijke en internationale netwerk van de Amsterdamse inwendige geneeskunde? Zouden de collegae elders zich even lovend en lokaal-chauvinistisch hebben uitgelaten als de bevriende plaats- en vakgenoten die zich indertijd tot het schrijven van een in memoriam hebben gezet en die zich steevast aan het adagium 'de mortuis nil nisi bene' hebben gehouden? De formulering van deze vragen is niet bedoeld als opstap naar een afgewogen oordeel dat als afdoend antwoord kan worden gepresenteerd, maar moet in dit bijschrift worden opgevat als een *cri de coeur* van een geprangd gemoed dat beseft dat de opsomming van biografische notities hooguit de gestippelde contouren van een levensbeschrijving volgens de regelen van het historische vakmanschap kan bieden.

Pieter Ruitinga werd in 1867 in Dantumawoude geboren, volgde het gymnasium te Amsterdam en vervolgde zijn opleiding aan de faculteit geneeskunde van de plaatselijke alma mater, waar hij tien jaar later (1896) het artsexamen aflegde: over de reden van dit trage studieverloop

zwijgen de bronnen. Vijf jaar later promoveerde Ruitinga op een 'hot issue' uit de geneeskundige wereld rond de eeuwwisseling, namelijk: 'Over agglutinatie van tubercelbacillen ter herkenning van tuberculose' (1901). Na enige tijd assistent bij de pathologische anatomie te zijn geweest, plaatste hij zich aan de voeten van de Gamaliël van de Amsterdamse inwendige kliniek, Pieter Bel, die weldra tevens zijn schoonvader werd. In oktober 1903 volgde zijn benoeming tot hoogleraar propaedeutische kliniek, algemene pathologie en farmacodynamiek, als opvolger van de befaamde internist B.J. Stokvis; in 1919 nam Ruitinga de positie over van Pel, terwijl Snapper op de plaats van Ruitinga werd benoemd. Daarmee was de toon in de Amsterdamse kliniek tijdens het interbellum gezet. Ruitinga was geen veelschrijver: behalve de klinische lessen in het Nederlandsch Tijdschrift voor Geneeskunde en wat vervolgbijdragen over het vraagstuk van de tuberculose, moest de penvoering voor zijn bekendste publikatie wachten tot na zijn emeritaat (1938), te weten het tweedelig werk 'Diagnostiek van inwendige ziekten' (Amsterdam 1941-1943). In deze bezettingsjaren was hij meer dan een schrijvende emeritus. Zoals Borst ons laat weten, verbrak Ruitinga in deze periode "alle relaties met oud-leerlingen, die met de bezetter sympathiseerden, en ontzegde hun de toegang tot de refereeravonden in de interne kliniek (...) Het feit dat hij zich terstond bij het artsenverzet aansloot, was voor verscheidene Amsterdamse artsen aanleiding hun aarzeling te overwinnen." Alleen al om die voorbeeldfunctie verdient Ruitinga vijftig jaar na dato een plaats in de portrettenserie van Medisch Contact. •

prof. dr M.J. van Lieburg